

MVŠO

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

SOUKROMÉ PRÁVO OBECNĚ

Soukromé právo

- Soukromé x veřejné právo
 - Soukromé: autonomie vůle, rovnost stran, regulace vztahů mezi jednotlivci, nikoli vůči nositelům veřejné moci
 - Veřejné: jsou dotčeny veřejné zájmy, nadřazené postavení jedné strany právního poměru vůči druhé, spojení minimálně jedné strany s výkonem veřejné moci
- Občanské právo: jeden ze subsystémů českého právního řádu
 - soukromé právo:
 - dále např. rodinné právo, pracovní právo ad.
 - upravuje vzájemná práva a povinnosti osob
 - psané a kodifikované

Občanské právo hmotné

- soubor právních norem, který upravuje postavení osob a jejich soukromá práva a soukromé povinnosti vznikající z jejich vzájemného styku
- účel občanského zákoníku (kodexu) je umožnit i garantovat svobodné utváření soukromého života, a ponechat co nejširší prostor svobodné iniciativě jednotlivce - důraz na hledisko autonomie vůle
- stát není tvůrcem svobody člověka, ale jejím ochráncem
- úlohou občanského zákoníku je shrnout právní pravidla vztahujících se k soukromým právním záležitostem společným všem osobám, k věcem a k právním jednáním

Občanské právo procesní

- upravuje chování subjektů ve vztahu k státnímu orgánu při realizaci práva hmotného (např. podání žaloby) a v řízení před státním orgánem a také chování státního orgánu při samotném řízení

Historie

- po událostech z listopadu 1989 bylo vzhledem k změněným společenským, politickým a hospodářským podmínkám zřejmé, že „starý“ občanský zákoník (OZ1964 – zák. 40/1964 Sb.) novým poměrům nemůže vyhovět
- za této situace se přistoupilo k nouzovému překlenutí mezi zcela nevyhovující právní úpravou (OZ1964) a budoucí novou úpravou (NOZ), jímž byla urychlená a obsáhlá novelizace občanského zákoníku s cílem provizorně vyřešit tehdy aktuální nedostatky pro období do celkové rekodifikace občanského práva

- v průběhu 90. let 20. stol. a v prvních letech 21. stol. byl OZ1964 změněn desítkami novel
- OZ1964 se výrazně odchyloval od standardů právní kultury kontinentální Evropy i od tuzemských právních tradic (obsahoval socialistickou legislativu a konvenuje materialismu marxleninského pojetí)
- dle OZ1964 byly zájmy jednotlivce podřízeny zájmům celku
- v roce 2012 byl přijat nový OZ – zák.č. 89/2012 Sb. (účinnost od 1.1.2014)

Systematika OZ

- 1. část: právní postavení člověka jako jednotlivce, včetně úpravy práv výlučně a přirozeně spjatých s jeho osobou (plus úprava úpravy statusových otázek právnických osob)
- 2. část: otázky spojené s jeho rodinou a rodinnými vztahy
- 3. část: otázky majetku a osudu tohoto majetku po smrti člověka
- 4. část: obligační právo, tedy práva a povinnosti vzniklá člověku vůči jiným z jeho soukromého styku s jinými osobami
- 5. část: ustanovení společná, přechodná a závěrečná

ZÁSADY SOUKROMÉHO PRÁVA

Zásady soukromého práva

- základní principy na nichž je postaveno soukromé právo
- psané i nepsané

Zásada autonomie vůle

- **možnost uspořádat své záležitosti podle své vůle**
- **projevuje se jako:**
 - Kontraktační svoboda
 - Svoboda učinit určitý úkon
 - Svoboda volby adresáta
 - Svoboda volby typu smlouvy
 - Svoboda volby obsahu
 - Svoboda volby formy právního jednání
 - Testovací svoboda
 - Svoboda sdružovat se s jinými
 - Svoboda vytvářet právnické osoby

Ochrana dobrých mravů

- abstraktní pojem
- měřítkem etického hodnocení konkrétních situací odpovídajícím obecně uznávaným pravidlům slušnosti, poctivého jednání apod.
- Dobré mravy jsou souhrnem etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a času, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu. (II. ÚS 249/97)

Zásada poctivosti

- každý má povinnost jednat v právním styku poctivě
- Čestnost, loajalita, solidarita, důvěryhodnost, a to nejen vlastní ale i důvěra v jiného, ekvita nebo spolehlivost
- **povinnost zohledňovat i zjevné zájmy druhé strany**
- **právo strany spoléhat na to, že druhá strana jedná poctivě**

Zásada „bdělým náleží práva“

- Odpovědnost za sebe sama
- Projevy této zásady v OZ:
 - Námitka promlčení
 - Námitka neplatnosti

Další zásady soukromého práva

Psané i nepsané

- každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,
- rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,
- nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,
- daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,
- vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká,
- nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží,
- zákaz šikany
- ochrana dobré víry
- další obecně uznané zásady spravedlnosti a práva.

FYZICKÉ OSOBY

Osoby

- Osoba je fyzická (člověk), nebo právnická.

Rozlišuje se:

1. Právní osobnost

- je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti

2. Svěprávnost

- je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).

Fyzické osoby

- Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu.
- Přirozená práva spojená s osobností člověka nelze zcizit a nelze se jich vzdát.
- Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku.
- Člověk má právní osobnost od narození až do smrti.
- Na počaté dítě (nasciturus) se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.

Jednání FO

- Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout.
- Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl (např. opilost), odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.

- Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.
- Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.

Zletilost

- Plně svéprávným se člověk stává zletilostí.
 - Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.
- Před nabytím zletilosti se plné svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti (emancipace), nebo uzavřením manželství.

Nezletilí

- Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.
- Udělil-li zákonný zástupce nezletilému, který nenabyl plné svéprávnosti, ve shodě se zvyklostmi soukromého života souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno (např. prodej nemovitosti); souhlas může být následně omezen i vzat zpět.
- Udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.

Přiznání svéprávnosti (emancipace)

- Navrhne-li nezletilý, který není plně svéprávný, aby mu soud přiznal svéprávnost, soud návrhu vyhoví, pokud:
 - nezletilý dosáhl věku šestnácti let,
 - je osvědčena jeho schopnost sám se živit a obstarat si své záležitosti a
 - s návrhem souhlasí zákonný zástupce nezletilého (v ostatních případech jen je-li to z vážných důvodů v zájmu nezletilého).

Zánik právní osobnosti - důkaz smrti

- Smrt člověka se prokazuje veřejnou listinou vystavenou po prohlédnutí těla mrtvého stanoveným způsobem.
- Nelze-li tělo mrtvého prohlédnout stanoveným způsobem, prohlásí člověka za mrtvého i bez návrhu soud, pokud byl člověk účasten takové události, že se jeho smrt vzhledem k okolnostem jeví jako jistá.
 - V rozhodnutí určí soud den, který platí za den smrti.

Nezvěstnost

- Za nezvěstného může soud prohlásit svéprávného člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje.
 - Soud uvede v rozhodnutí den, kdy nastaly účinky prohlášení nezvěstnosti.
- Prohlášení za nezvěstného se může stát na návrh osoby, která na tom má právní zájem, zejména manžela nebo jiné blízké osoby, spoluvlastníka, zaměstnavatele nebo korporace, na níž má tento člověk účast.

Prohlášení za mrtvého – domněnka smrti

- Na návrh osoby, která na tom má právní zájem, prohlásí soud za mrtvého člověka, o němž lze mít důvodně za to, že zemřel, a určí den, který se pokládá za den jeho smrti.
- Byl-li člověk prohlášen za nezvěstného a vyplývají-li z okolností vážné pochybnosti, zda je ještě živ, ačkoli jeho smrt není nepochybná, může ho soud prohlásit za mrtvého na návrh osoby, která na tom má právní zájem, a určí den, který nezvěstný zřejmě nepřežil
- Člověka, který byl prohlášen za nezvěstného, lze prohlásit za mrtvého nejdříve po uplynutí určité doby.
- Byl-li člověk prohlášen za mrtvého, nevyklučuje to důkaz, že zemřel dříve nebo později, anebo že je ještě naživu.
 - Zjistí-li se, že je naživu, k prohlášení za mrtvého se nepřihlíží; manželství nebo registrované partnerství se však neobnovuje.

Osoba blízká

- je příbuzný v řadě přímé,
- sourozenec a
- manžel nebo partner

- jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.
- Má se za to, že osobami blízkými (v poměru rodinném nebo obdobném) jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

PODPŮRNÁ OPATŘENÍ PŘI NARUŠENÍ SCHOPNOSTI ZLETILÉHO PRÁVNĚ JEDNAT

Podpůrná opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat

- **Předběžné prohlášení**
- **Nápomoc při rozhodování**
- **Zastoupení členem domácnosti**
- **Omezení svéprávnosti**

Předběžné prohlášení

- V očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat (závažná operace mozku) může člověk projevit vůli, aby byly jeho záležitosti **spravovány určitým způsobem**, nebo aby je spravovala **určitá osoba**, nebo aby se **určitá osoba stala jeho opatrovníkem**.
- Buď formou veřejné listiny, nebo musí být učiněno soukromou listinou opatřenou datem a potvrzenou dvěma svědky.
- Změní-li se okolnosti zjevně tak podstatným způsobem, že člověk, který prohlášení učinil, by je za takových okolností neučinil nebo by je učinil s jiným obsahem, soud prohlášení změní nebo zruší, pokud by jinak člověku, který prohlášení učinil, hrozila závažná újma.

Nápomoc při rozhodování

- Potřebuje-li člověk **nápomoc při rozhodování**, protože mu v tom **duševní porucha působí obtíže**, třebaže nemusí být omezen ve svéprávnosti, může si s podpůrcem ujednat **poskytování podpory**.
- Smlouvou o nápomoci se podpůrce zavazuje podporovanému, že bude s jeho souhlasem **přítomen při jeho právních jednáních, že mu zajistí potřebné údaje a sdělení a že mu bude nápomocen radami**.
- Smlouvu musí **schválit soud**.
- Podpůrce nesmí ohrozit zájmy podporovaného nevhodným ovlivňováním, ani se na úkor podporovaného bezdůvodně obohatit.
- Podpůrce postupuje při plnění svých povinností v souladu s rozhodnutími podporovaného.

Zastoupení členem domácnosti

- Brání-li **duševní porucha zletilému**, který **nemá jiného zástupce**, samostatně právně jednat, **může ho zastupovat jeho potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila** před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň **3 roky**.
- Zástupce dá zastoupenému na vědomí, že ho bude zastupovat, a srozumitelně mu vysvětlí povahu a následky zastoupení. Odmítne-li to člověk, který má být zastoupen, zastoupení nevznikne; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání.
- Ke vzniku zastoupení se **vyžaduje schválení soudu**. Před vydáním rozhodnutí soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor zastoupeného.
- Zástupce dbá o ochranu zájmů zastoupeného a naplňování jeho práv i o to, aby způsob jeho života nebyl v rozporu s jeho schopnostmi a aby, nelze-li tomu rozumně odporovat, odpovídal i zvláštním představám a přáním zastoupeného.
- Zastoupení se vztahuje na **obvyklé záležitosti, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného**. Zástupce však není oprávněn udělit souhlas k zásahu do duševní nebo tělesné integrity člověka s trvalými následky.
- Zástupce může **nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí**, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného; s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima.

Omezení svéprávnosti

- K omezení svéprávnosti lze přistoupit jen **v zájmu člověka**, jehož se to týká, **po jeho zhlédnutí** a s plným uznáváním jeho práv a jeho osobní jedinečnosti. Přitom musí být důkladně vzaty **v úvahu rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti**.
- Omezit svéprávnost člověka lze jen tehdy, **hrozila-li by mu jinak závažná újma a nepostačí-li vzhledem k jeho zájmům mírnější a méně omezující opatření**.
- Omezit svéprávnost člověka může jen soud.
- Soud vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje, a to i za použití takového způsobu dorozumívání, který si člověk zvolí.
- Soud může omezit svéprávnost člověka v rozsahu, v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat, a **vymezí rozsah, v jakém způsobilost člověka samostatně právně jednat omezil**.
- Má-li člověk obtíže dorozumívat se, není to samo o sobě důvodem k omezení svéprávnosti.
- Změní-li se okolnosti, soud své rozhodnutí bezodkladně změní nebo zruší, a to i bez návrhu.
- Zároveň soud jmenuje člověku opatrovníka.

OCHRANA OSOBNOSTI

Ochrana osobnosti

- Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.
- Ochrany požívají zejména **život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.**
- Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.
- Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých.
- K zásahu je obecně **nutné svolení** člověka
- svolení není třeba v případě, když se podobizna, písemnost osobní povahy nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.
- Podobizna nebo zvukový či obrazový záznam se mohou bez svolení člověka také pořídít nebo použít přiměřeným způsobem též k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

PRÁVNICKÉ OSOBY

Právnícké osoby (PO)

- právnícké osoby vytvářejí lidé proto, aby sloužily jejich zájmům
- Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost (má ji od svého vzniku do svého zániku).
- Právnícká osoba může mít práva a povinnosti

Typy právnických osob

1. Korporace - společenství osob (osobní složka)

- *Obchodní společnosti*
- *Spolek* (dříve občanské sdružení)
 - Alespoň tři osoby vedené společným zájmem mohou založit k jeho naplňování spolek jako samosprávný a dobrovolný svazek členů a spolčovat se v něm.

2. Fundace (majetková složka)

- Fundace je právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena.
- *Nadace*
 - Zakladatel zakládá nadaci k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu. Účel nadace může být veřejně prospěšný (podpora obecného blaha), i dobročinný (podpora určitého okruhu osob).
- *Nadační fond*
 - Zakladatel zakládá nadační fond k účelu užitečnému společensky nebo hospodářsky.

3. Ústav

- Ústav je právnická osoba ustavená za účelem provozování činnosti užitečné společensky nebo hospodářsky s využitím své osobní a majetkové složky.

Ustavení PO (1. fáze existence PO)

- PO lze ustavit ve veřejném nebo v soukromém zájmu
 - zakladatelským právním jednáním,
 - zákonem,
 - rozhodnutím orgánu veřejné moci,
 - popřípadě jiným způsobem, který stanoví jiný právní předpis.

Vznik PO (2. fáze existence PO)

1. Zapisuje-li se, pak vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku.
 2. Je-li zřízena zákonem, vzniká dnem nabytí jeho účinnosti, nestanoví-li zákon den pozdější.
 3. Někdy je k založení nebo ke vzniku právnické osoby potřebné rozhodnutí orgánu veřejné moci – vzniká právní mocí rozhodnutí (nebo později)
- každý kdo právnickou osobu zastupuje, má dát najevo, o co se jeho zastoupení opírá, a jedná-li za právnickou osobu v písemné formě, uvede k označení právnické osoby svůj podpis

Zrušení a zánik PO (3. a 4. fáze)

- Právnícká osoba se zrušuje:
 - právním jednáním,
 - uplynutím doby,
 - rozhodnutím orgánu veřejné moci nebo
 - dosažením účelu, pro který byla ustavena,
 - a z dalších důvodů stanovených zákonem.
- Po zrušení právnické osoby se vyžaduje její likvidace, ledaže celé její jmění nabývá právní nástupce, nebo stanoví-li zákon jinak.
- Právnícká osoba zapsaná do veřejného rejstříku zaniká dnem výmazu z veřejného rejstříku.
- Právnícká osoba, která nepodléhá zápisu do veřejného rejstříku, zaniká skončením likvidace.

ZASTOUPENÍ

Zastoupení

- Zástupce je oprávněn právně jednat jménem jiného
 - ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému (přímé zastoupení)
- Není-li zřejmé, že někdo jedná za jiného, platí, že jedná vlastním jménem.
- Zástupce jedná osobně. Dalšího zástupce může pověřit, je-li to se zastoupeným ujednáno nebo vyžaduje-li to nutná potřeba, odpovídá však za řádný výběr jeho osoby.
- Nepřímé zastoupení – na základě příkazní smlouvy (jedná svým jménem na účet zastoupeného)
- **Smluvní zastoupení**
- **Zákonné zastoupení a opatrovnictví**

Smluvní zastoupení

- Na základě smlouvy
- Zmocnitel uvede rozsah zástupčího oprávnění v (jednostranné) plné moci.
- Netýká-li se zastoupení jen určitého právního jednání, udělí se plná moc v písemné formě.
- Vyžaduje-li se pro právní jednání zvláštní forma (např. písemná), udělí se v téže formě i plná moc.
- Překročil-li zmocněnec zástupčí oprávnění a nesouhlasí-li s tím zmocnitel, oznámí to osobě, se kterou zmocněnec právně jednal, bez zbytečného odkladu poté, co se o právním jednání dozvěděl
 - neučiní-li to, platí, že překročení schválil
 - to neplatí, pokud osoba, s níž zástupce právně jednal, měla a mohla z okolností bez pochybností poznat, že zmocněnec zástupčí oprávnění zjevně překračuje

Prokura

- Podnikatel zapsaný v obchodním rejstříku zmocňuje prokuristu k právním jednáním, ke kterým dochází při provozu obchodního závodu.
- Ale - zcizit nebo zatížit nemovitou věc je prokurista oprávněn, jen je-li to výslovně uvedeno.

Zákonné zastoupení

- Zákonný zástupce nebo opatrovník není oprávněn za zastoupeného právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání.
- Zákonný zástupce nesmí odejmout zastoupenému věc zvláštní obliby, ledaže to odůvodňuje ohrožení jeho života či zdraví, a jedná-li se o nezletilého, který není plně svéprávný, také jiný závažný důvod.
- Kolizní opatrovník: dojde-li ke střetu zájmu zákonného zástupce nebo opatrovníka se zájmem zastoupeného
- Spravuje-li zákonný zástupce nebo opatrovník jmění zastoupeného, náleží mu běžná správa takového jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním zastoupeného schválení soudu.

Opatrovnictví člověka

- Soud jmenuje opatrovníka člověku, je-li to potřeba k ochraně jeho zájmů, nebo vyžaduje-li to veřejný zájem.
 - Zejména:
 - tomu, koho ve svéprávnosti omezil,
 - tomu, o kom není známo, kde pobývá,
 - neznámému člověku zúčastněnému při určitém právním jednání nebo
 - tomu, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv.
- K povinnostem opatrovníka náleží udržovat s opatrovancem vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovance skutečný zájem, jakož i dbát o jeho zdravotní stav a starat se o naplnění opatrovancových práv a chránit jeho zájmy.
- Opatrovník při plnění svých povinností naplňuje opatrovancova právní prohlášení a dbá jeho názorů, i když je opatrovanec projevil dříve, včetně přesvědčení nebo vyznání, soustavně k nim přihlíží a zařizuje opatrovancovy záležitosti v souladu s nimi.

VĚCI

Věci a jejich rozdělení

- Věc v právním smyslu je vše, co je
 - rozdílné od osoby a
 - slouží potřebě lidí.
- Hodnota věci, lze-li ji vyjádřit v penězích, je její cena.
 - Cena věci se určí jako cena obvyklá, ledaže je něco jiného ujednáno nebo stanoveno zákonem (např. mimořádná cena věci se stanoví, má-li se její hodnota nahradit, s přihlédnutím ke zvláštním poměrům nebo ke zvláštní oblibě vyvolané náhodnými vlastnostmi věci - např. rodinné fotografie).
- Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věcí (jen na části těla, které se dají odejmout bez znecitlivění a obnovují se, se hledí jako na věci movité)
- Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí, ale použijí se na něj ustanovení o věcech v rozsahu, ve kterém to neodporuje povaze zvířete.

PRÁVNÍ SKUTEČNOSTI

1. Právní skutečnosti

= všechny skutečnosti, které působí právní následky

1. Právní jednání

2. Právní události

Právní jednání

- Právní jednání vyvolává právní následky, které jsou v něm vyjádřeny
- Právně lze jednat konáním nebo opomenutím
 - může se tak stát výslovně nebo jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnost o tom, co jednající osoba chtěla projevit (tzv. konkludentně).
- Právní jednání musí obsahem a účelem odpovídat dobrým mravům i zákonu.

Právní jednání

- Právní jednání je projevem vůle osoby, který působí vznik, změnu nebo zánik soukromých práv.
 - jednání, které nemá všechny znaky právního jednání (zejména chybí-li vůle jednající osoby, nebyla-li projevena vážná vůle, nelze-li pro neurčitost nebo nesrozumitelnost zjistit jeho obsah ani výkladem) je pouze zdánlivé právní jednání, ke kterému se nepřihlíží (jako by nebylo)
 - Zdánlivé právní jednání je nutné odlišovat od neplatného právního jednání (což je jednání, které nemá všechny náležitosti - viz dále)

Výklad právních jednání

- Právní jednání se posuzuje podle svého obsahu (ne podle názvu nebo označení).
- Co je vyjádřeno slovy nebo jinak, vyloží se **podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám**, anebo musela-li o něm vědět.
 - Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen (z pohledu adresáta právního jednání).
- Při výkladu projevu vůle se přihlédne k praxi zavedené mezi stranami v právním styku, k tomu, co právnímu jednání předcházelo, i k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají.
- Připouští-li použitý výraz různý výklad, vyloží se v pochybnostech k tíži toho, kdo výrazu použil jako první (X u spotřebitelské smlouvy vždy ve prospěch spotřebitele).
- V právním styku podnikatelů se přihlíží k obchodním zvyklostem zachovávaným obecně, anebo v daném odvětví, ledaže to vyloučí ujednání strany nebo zákon.

Forma právních jednání

- Každý má právo zvolit si pro právní jednání libovolnou formu, pokud
 - není ve volbě formy omezen ujednáním nebo
 - zákonem
 - např. písemnou formu (s podpisem) ze zákona vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší

Právní jednání vůči nepřítomné osobě

- Právní jednání působí vůči
 - přítomné osobě: bezodkladně
 - nepřítomné osobě od okamžiku, kdy jí projev vůle dojde (kdy se dostane do sféry jejího výlučného vlivu)
- Má se za to (pokud není prokázán opak), že došlá zásilka odeslaná s využitím provozovatele poštovních služeb došla třetí pracovní den po odeslání (na adresu v jiném státu patnáctý pracovní den po odeslání).

Neplatnost právních jednání

- Zásada: na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné (při jeho výkladu).
- Právní jednání je neplatné, když nemá všechny náležitosti (např. bylo uzavřeno osobou, která nebyla plně svéprávná, bylo uzavřeno ve jiné formě, než jakou požaduje zákon, v omylu ad.)

Následky neplatnosti

1. Relativní neplatnost

- = **dokud** nenamítne oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné
 - 3 letá promlčecí lhůta pro namítnutí (dovolání se) neplatnosti
- Příklady:
 - Kdo byl k právnímu jednání přinucen hrozbou tělesného nebo duševního násilí vyvolávající vzhledem k významu a pravděpodobnosti hrozícího nebezpečí i k osobním vlastnostem toho, jemuž bylo vyhrožováno, jeho důvodnou obavu, má právo namítnout neplatnost právního jednání.
 - Jednání učiněné v omylu

2. Absolutní neplatnost

- Soud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se **zjevně přičí dobrým mravům**, anebo které **odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek**; nebo když právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému

Důvody absolutní neplatnosti

- Neplatné (absolutně) je právní jednání, které
 - se přičí dobrým mravům
 - odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje
 - pokud má být podle něho plněno něco nemožného (např. modré z nebe).
- Příklady:
 - Není-li osoba plně svéprávná (např. nezletilý), je (absolutně) neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá. Neplatné je i právní jednání osoby jednající v duševní poruše, která ji činí neschopnou právně jednat.
 - Není-li právní jednání učiněno ve formě ujednané stranami nebo stanovené zákonem, je neplatné, ledaže strany vadu dodatečně zhojí.

Omyl

- Jednal-li někdo v omylu o rozhodující okolnosti a byli v omyl uvedeni druhou stranou, anebo jde o omyl vyvolaný Istí, je právní jednání (relativně) neplatné a strana, která byla v omyl uvedena, může (ale nemusí) namítnout neplatnost takového jednání.
- Týká-li se omyl vedlejší okolnosti, kterou ani strany neprohlásily za rozhodující, je právní jednání platné, ale osoba uvedená v omyl má vůči původci omylu právo na přiměřenou náhradu.

2. Právní události

- způsobují, že práva a které povinnosti vznikají, mění se nebo zanikají z právních skutečností **nezávislých na vůli** osoby
 - Např. čas

Význam času

- Nejvýznamnější právní událost
- Nabývá-li se právo nebo vzniká-li povinnost v určitý den, nabude se nebo vznikne počátkem toho dne (v 0:00:00 hod.); zaniká-li právo nebo povinnost v určitý den, zanikne koncem toho dne (v 23:59:59 hod.).
- Má-li se právo vykonat nebo povinnost splnit v určitý den nebo do určitého dne, vyžaduje se, aby se tak stalo v obvyklou denní dobu, ledaže něco jiného plyne ze zvyklostí, ze zavedené praxe stran, popřípadě ze zvláštních okolností případu.

Počítání času

- Lhůta nebo doba **určená podle dnů** se začíná **počítat** ode dne, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek.
 - Např. dne 1.10.2021 si dlužník půjčí peníze na tři dny – lhůta začne běžet 2.10.2021, má vrátit 4.10.2021.
- **Konec** lhůty nebo doby **určené podle týdnů, měsíců nebo let** připadá na den, který se pojmenováním nebo číslem shoduje se dnem, na který připadá skutečnost, od níž se lhůta nebo doba počítá.
 - Např. dne 5.10.2021 si dlužník půjčí peníze na měsíc – má vrátit 5.11.2021.
- **Není-li** takový den v posledním měsíci, připadne konec lhůty nebo doby na poslední den měsíce.
 - Např. dne 31.10.2021 si dlužník půjčí peníze na měsíc – má vrátit 30.11.2021.

Počítání času (pokrač.)

- Polovinou měsíce se rozumí 15 dnů a středem měsíce jeho patnáctý den.
- Je-li lhůta nebo doba určena na jeden nebo více měsíců a část měsíce, počítá se část měsíce naposled.
- Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty pracovní den nejbližší následující.
 - Např. dne 7.10.2021 si dlužník půjčí peníze na 3 dny – měl by vrátit 10.10.2021, to je ale neděle, takže má vrátit v pondělí 11.10.2021.

Promlčení

- Nebylo-li právo vykonáno (podána žaloba na soud) v promlčecí lhůtě, nárok se promlčí a dlužník není povinen plnit, když promlčení namítne.
 - Pokud ale chce dobrovolně dlužník plnit i po uplynutí promlčecí lhůty, nemůže pak požadovat vrácení toho, co plnil (nejde o bezdůvodné obohacení).
- K promlčení soud přihlédne, jen namítne-li dlužník, že je právo promlčeno (vznesení tzv. námitku promlčení).
- Promlčecí lhůta obecně trvá tři roky (OZ stanoví další speciální lhůty např. při náhradě újmy, ad.).

Prekluze

- Nebylo-li právo vykonáno ve stanovené lhůtě, zanikne jen v případech stanovených zákonem výslovně.
- K zániku práva soud přihlédne (z úřední povinnosti), tzn. i když to dlužník nenamítne.

Děkuji za pozornost!